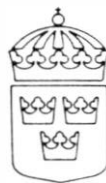

Motion till riksdagen

1988/89:Jo258

av Ylva Annerstedt (fp)

Stöd till biodynamisk odling

Mot.
1988/89
Jo258-263

Stöd till alternativa odlingsformer

Under senare år har debatten allt mer tydligt visat vilka brister och nackdelar som den moderna stordriftsproduktionen av våra livsmedel för med sig. Jordens naturliga resurser utarmas, en mängd gifter och konstgödsel sprids i vår miljö och inom animalieproduktionen förekommer en behandling av djuren som de flesta människor tar avstånd ifrån.

Konsumenterna ställer krav på livsmedel med kvalitet och vill inte ha en mängd kemiska tillsatser vare sig vid odling eller vid förädling och de tar bestämt avstånd från kött som är fyllt med hormoner eller antibiotika.

I Sverige finns det gedigna kunskaper om och omfattande erfarenheter av den biodynamiska odlingen. Den har länge fört en ojämn kamp mot ekonomiska bekymmer och oförståelse. Samhällets attityder är dock nu på väg att svänga mot en mer generös och positiv inställning till den biodynamiska odlingen och det är hög tid att ge den en del av de gemensamma resurserna som finns på området när det gäller rådgivning och utbildning.

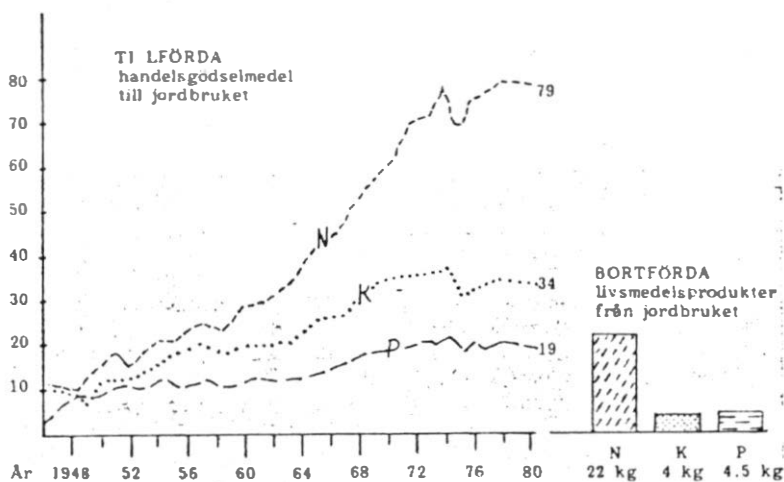
Vad får jordbruket ut av konstgödseln?

Den växtnäring som tillförs Sveriges åkrar är flera gånger större än utbytet i form av livsmedel. 1980 tillfördes fyra gånger så mycket kväve och fosfor som vi fick ut i form av vegetabiliska och animaliska livsmedel, dvs grönsaker, säd, kött, mjölk, ägg osv. För kalium var tillförseln till och med åtta gånger högre.

Situationen har i stort sett inte förändrats under senare år. Det är kväve (N), fosfor (P), och kalium (K) som är de alldeles dominerande inslagen i all konstgödsel. Skillnaden mellan tillförsel och utbyte är en ren förlust, till och med ren belastning på miljön. Vi känner följderna – förstörda brunnar, döende hav, algblooming osv.

VÄXTNÄRINGSÄMNET I TILLFÖRD HANDELSGÖDSEL RESP I BORTFÖRDA LIVSMEDELSPRODUKTER

Kg per hektar och år

Diagrammet visar hur mycket kväve, fosfor och kalium som sedan 1948 tillförts jordbruket per år, samt hur mycket av dessa ämnen som numera bortförs i form av livsmedelsprodukter från jordbruket.

Dagens jordbruk i Sverige

Dagens jordbruk i Sverige karaktäriseras bl a av följande faktorer:

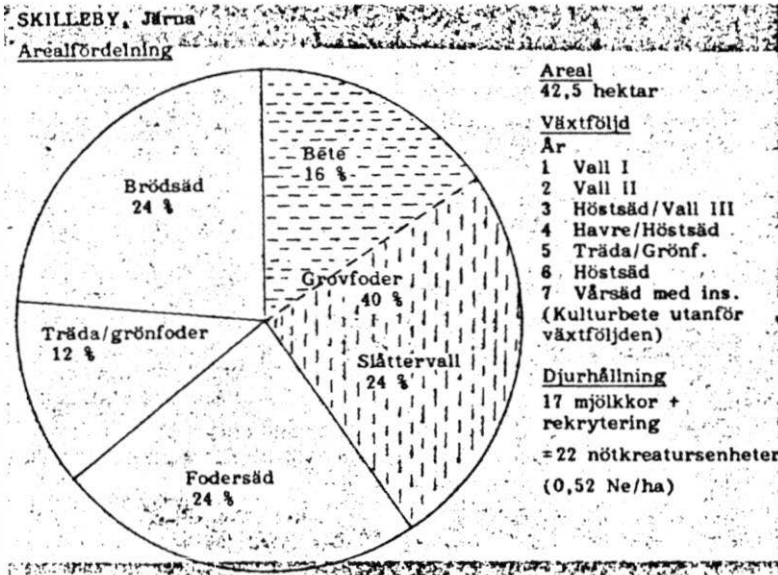
- Giftanvändningen ökar stadigt. Ensidig spannmålsodling i slättbygderna kräver mer och mer kemisk bekämpning av ogräs, sjukdomar och skadedjur. Trots tidigare försäkringar om motsatsen finner vi numera rester av bekämpningsgifter i våra sjöar och vattendrag och även i våra livsmedel.
- 75 procent av all spannmål (som framställts med hjälp av konstgödsel) går till utfodring av djur i stora "köttfabriker". 60-90 procent av den växtnäring som tillförs med foder anhopas i form av gödsel och urin som till största delen går ut i miljön. Ungefär 80 procent av det kväve som tillförs svenskt jordbruk förloras till omgivningen med övergödning av hav, sjöar och nitrathaltigt vatten i brunnar mm som följd.
- Sårbarheten har ökat. Svensk livsmedelsproduktion har på trettio år blivit beroende av importerad växtnäring, av handelsgödselkväve baserat på olja och av bekämpningsmedel framställda av internationella kemiföretag. Insatsen av hjälpenergi är idag större än energivärdet i livsmedlen.
- En tredjedel av åkermarken riskerar att bli planterad med skog för att motverka överskottsproduktionen. Både åkrar och bönder försvinner, odlingslandskapet hotas samtidigt som den jord som blir kvar odlas lika intensivt som nu.
- Livsmedlens kvalitet har försämrats. Allt fler konsumenter är beredda att betala ett merpris för varor framställda på alternativt vis. Även närhet till odlare eller uppfödare, dvs färska produkter, ingår i ett framväxande, nytt kvalitetsbegrepp.

Alternativen

Mot. 1988/89
Jo258

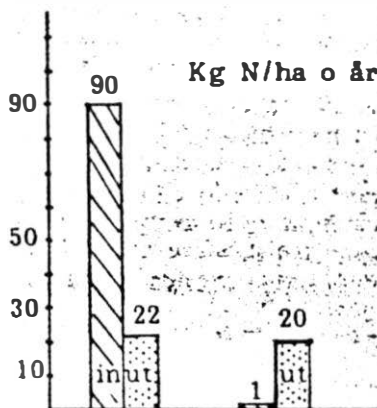
- Alternativ som biodynamisk odling är en vidareutveckling av grundläggande biologiska principer. Att det verkligen går att odla alternativt visar den kraftigt ökande arealen, cirka 8 000 hektar under 1988.

Figuren nedan visar schematiskt bilden av en biodynamisk gård, Skilleby i Järna. Djurhållningen är något lägre än genomsnittet i svenskt jordbruk. Där det konventionella jordbruket i genomsnitt får ut 22 kilo kväve per hektar i det producerade livsmedlet, får Skilleby ut 20 kilo. Men – för att åstadkomma dessa två extra kilo tillför Sveriges konventionella jordbruk 90 kilo kväve till varje hektar åker!

Kvävebalans

In = inköpt kväve
Ut = Kväve ut med livsm.

Svenskt jordbr. Konv. Skilleby Biodyn

I ett biologiskt jordbruk kan kväveförsörjningen med baljväxternas hjälp baseras på den flödande solenergin. Vid sjuåriga försök har agr. dr. Artur Granstedt funnit att det i förstaårsvallarna med kraftigt inslag av klöver på Skilleby skett en genomsnittlig kvävefixering av 200 kilo per hektar. – En konventionell gräsvall behöver ungefär den mängden konstgödsel för att komma upp i samma skörd.

Vallgrödor och fodersäd odlas på två tredjedelar av arealen på Skilleby. Så är det också i det konventionella jordbruket, men på den rena spannmålsgården säljs detta bort medan marken riskerar att utarmas om inte tillförsel av näringsämnen sker utifrån.

Om vi genom rätta brukningsåtgärder, odling av baljväxter och rätt behandlad gödsel ger jorden vad den behöver, då kan den i sin tur ge människan vad hon behöver, säd till vårt dagliga bröd. Och detta utan att hon behöver våldföra sig på naturen genom spridning av giftiga substanser och utan att förbruka ändliga lagerresurser av mineraler och hjälpenergi.

Ideella organisationer

Vad som behöver åtgärdas är dels stöd åt de ideella organisationer på vars forsknings- och utbildningsarbete den nu påbörjade statliga rådgivningen helt och hållet baseras och dels ett omläggningsstöd, t ex i form av arealstöd, för övergång till biodynamisk odling som är anpassat efter de olika jordbrukstypernas behov. Det är mycket svårare och dyrare att ställa om ett jordbruk baserat på massproduktion av höns och svin, än ett som redan blandar djurhållning och jordbruk i mer balanserade doser.

Forskning

Möjligheten att bedriva fri forskning om alternativt jordbruk är avgörande för odlings framtid. I dag är nästan all lantbruksforskning centraliserad till lantbruksuniversitetet. I verkligheten är det dock utanför denna institution, främst vid Nordisk Forskningsring för Biodynamisk odling i Järna, som kunskaperna om ett jordbruk utan kemiska insatser tagits fram och prövats.

Motståndet från etablerade forskare är fortfarande stort och även projekt av hög angelägenhetsgrad har mött detta motstånd inom både statens lantbruksuniversitet och skogs- och jordbrukets forskningsråd. Det behövs alltså att Forskningsringen, som nu arbetat i 30 år och tagit fram det mesta material som finns i Sverige om odling utan kemikalier och där flera yngre forskare numera arbetar, inte bara får pengar till enskilda projekt utan också får resurser att själva planera. Impulserna därifrån kommer givetvis den etablerade forskningen till godo. Detta bör ske genom omprioritering av befintliga anslag.

Vad som bl. a. behöver ytterligare penetreras är de problem som uppkommer när vanligt jordbruk skall läggas om till biodynamiskt och vidare de mätbara kvalitativa produktförbättringar i biodynamiskt jordbruk jämfört med konventionella produkter. Det senare bör gälla såväl djur- som växtprodukter. Projekt av denna typ finns påbörjade men har alltid svårt att hävda sig i konkurrensen med konventionella forskningsprojekt.

Riksdagen bör ange att den numera av statsmaktern önskade omställning-

en till ett mera giftfritt jordbruk måste åtföljas av större generositet och stöd åt sådana forskningsprojekt som kan ge underlag och att dessa åtgärder blir verkningsfulla.

Mot. 1988/89
Jo258

Utbildning

Utbildning i biodynamisk odling bedrivs sedan 1974 vid Skillebyholms gård utanför Järna. Den biodynamiska linjen är sedan 1982 tvåårig. Utbildningsgården har i dag kapacitet att ta emot 28 studenter i internatform och omfattar 50 hektar åker, betesmark och skog. I Järnaområdet odlas ca 320 hektar biodynamiskt. Denna odlingsareal är fördelad på flera självständiga lantbruk och handelsträdgårdar, vilket ger goda möjligheter till praktikplatser och demonstrationsgårdar i omedelbar närhet till skolan.

Lärarkollegiet vid Skillebyholm representerar till stor del den samlade sakkunskapen inom området alternativa odlingsformer i Europa. Det är således mer än kvalificerat att möta den ökade efterfrågan på utbildning.

De elever som i dag följer utbildningen vid Skillebyholm åtnjuter inte statliga studiemedel utan måste själva betala sina skolavgifter och sitt uppehälle. För dem är det heller inte möjligt att skaffa sig inkomster genom feriearbete. Utbildningen följer nämligen hela årets växtperiod. Det är således rimligt att utbildningen berättigar eleverna till statliga studiemedel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rådgivning om alternativa odlingsformer under Biodynamiska föreningens ansvar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en omprioritering av forskningsresurser så att behoven vid Nordisk Forskningsring för Biodynamisk odling kan tillgodoses,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statliga studiemedel till elever vid Skillebyholms skolan.¹]

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arealbaserat stöd för omläggning till alternativ odling i form av ett fast omställningsbidrag och ett behovsprövat, rörligt avvecklingsbidrag.

Stockholm den 24 januari 1989

Ylva Annerstedt (fp)

¹ 1988/89:Sf411